

Nr 16.

Av herr **Klefbeck**, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om skattebetalning genom skattemärken i skatteböcker.

Under långliga tider har mycket skarp strid stått om det så kallade skattestrecket. Å ena sidan har man strängt hållit på sambandet mellan rösträtt och fullgjord skatteplikt. Å andra sidan har man gjort gällande, att ett sådant samband icke vore rättsgiltigt grundat. Rösträtt vore en personlig, medborgarlig rättighet. Skatteplikt åter en skyldighet, som påvilade en medborgare med hänsyn till den inkomst han åtnjöte.

Det har under striderna härom mer än en gång mot arbetarna rikats den förbräelsen, att deras iver att få bort skattestrecket bottnade i deras önskan att undandraga sig fullgörandet av sin skattskyldighet. Som stöd härför har man pekat på de så kallade lösa arbetarna, bland vilka stundom en mindre stark känsla för samhörighet med samhället kunnat påvisas. Men därvid har man gjort sig skyldig till det gamla felet att generalisera ett eller några enskilda fall. Därvid har man förbisett alla de tusental av arbetare, som år efter år regelbundet betalat sina skatter och som ofta gjort det under sådana uppooffringar, att det bort avvinna alla opartiska iakttagare deras beundran. Vidare har man förbisett de mångfaldiga svårigheter, som snart sagt omöjliggjort skattebetalningen. Exempel härpå äro: arbetslöshet, sjukdom, barnrika familjer, fullgörande av värnplikt m. m. Även har man förbisett, huru en enda försummad skattebetalning kunnat stänga ute en medborgare från rösträtt under årtal.

Mindre underligt är då, att man varit okunnig om den starka ovilja, som arbetarna själva lagt i dagen mot skatteskolande kamrater. De ha

enskilt och offentligt låtit dessa veta, att det varit osolidariskt av dem att låta deras kamrater betala icke blott egna, utan också skolkarnas skatter.

När vid fjolårets urtima riksdag fråga var om skattestreckets borttagande, väcktes samtidigt förslag om kraftigare åtgärder för skattebetalningens säkerställande. Så antogs förslaget om införsel i lön. Och däremot restes, såvitt jag vet, intet motstånd, åtminstone icke från arbetarhåll. Den enda gensaga, som hördes, kom från en del högermän, vilka icke trodde på införselinstitutets effektivitet.

Jag tror för min del icke heller, att man ens genom införsel i lön kan nå alla skatteskokarna. Det gäller då att utfinna ett system, som såvitt möjligt säkerställer skattebetalningen, men å andra sidan gör densamma så lätt överkomlig eller så litet betungande som möjligt. Jag tog mig i det syftet friheten att i andra särskilda utskottet vid förra urtiman framkasta ett förslag om införande av skatteböcker. Av många omständigheter, vilkas fulla berättigande jag inser, kunde emellertid förslaget icke då upptagas till egentlig prövning. Det är en sådan prövning jag genom denna motion önskar påkalla.

Om jag i det följande endast talar om arbetare, är det icke därmed meningen att förorda någon som helst klasslag. Jag gör det, emedan den av mig föreslagna åtgärden närmast skulle vara en hjälp för dessa att utan större olägenheter fullgöra en dem åliggande skyldighet. Men ingenting hindrar, att systemet utsträcker sig att omfatta alla medborgare. Utsträckningen må sålunda också bli föremål för utredning.

Mitt förslag är följande. Varje arbetare erhåller, då han lämnar in sin mantalsuppgift eller då han erhåller sin kronodebetsedel, en så kallad skattebok. Denna måste han uppvisa för arbetsgivaren, då han söker anställning. Därförutan må han icke antagas. Arbetsgivaren tar boken i förvar och överlämnar den till arbetaren, då denne slutar anställningen. För varje avlöningsperiod (vecka, 14 dagar eller månad) göres av arbetsgivaren visst avdrag av lönen, vilket insättes på skatteboken. Arbetaren äger vid avlöningens utbetalande rätt att kontrollera, att insättning verkställs. Åt utredningen lämnas att avgöra, om insättningen skall bestämmas till viss procent av lönen, eller om hänsyn också skall tagas till personliga omständigheter: familjens storlek, sjukdom i familjen eller dylikt.

När insättningarna motsvara antingen vad som vid nästa uppboordsstämma förfaller till inbetalning eller vad som vid föregående uppboordsstämmor skolat betalas, upphör skyldigheten och rätten för arbetsgivaren att göra avdrag å lön.

Insättning å skattebok sker genom fastsättande av skattemärken. Sådana skola å olika valörer tillhandahållas å alla postanstalter i riket. De inköpas av arbetsgivaren. Härigenom åsamkas visserligen denne rätt mycket besvär. Men dels har redan genom gällande lagstiftning man slagit in på den vägen; jag påminner om olycksfallsförsäkringslagen. Dels ligger det mycket i arbetsgivarens eget intresse att skatterna verkligen betalas. Ty i annat fall blir det ju han och andra större inkomsttagare, som till större delen få ersätta samhället, vad de andra försummat.

Den som vid arbetes sökande kan förete kvitto på fullgjord skatteplikt — det må ha skett vid uppboordsstämma eller genom skattemärken — blir naturligtvis befriad från varje löneavdrag.

Den som av någon anledning själv vill köpa skattemärken å postanstalt, bör därtill vara fullkomligt oförhindrad. En arbetare kan t. ex. ha fått ut ett rätt stort ackordsöverskott. Medan han då har pengar, vill han göra sig fri från en fordran, som han vid ett annat tillfälle har svårare att likvidera. En annan arbetare är ytterligt känslig för s. k. förmynderskap från arbetsgivarens sida, men har svårt att betala hela skattebeloppet på en gång på uppboordsstämman. Han går då själv till posten och köper sina skattemärken såsom han vill. Allt skall blott vara klart till den fastställda tiden. Han kan då alltid för sin arbetsgivare styrka, att skatteplikten är fullgjord, varför heller intet löneavdrag förekommer. Men han har haft den hjälpen av det föreslagna systemet, att han med minsta möjliga olägenhet kunnat fullgöra sin skattskyldighet.

En *allmän* fördel med förslaget är tydligen, att skattebetalningen blir så litet betungande som möjligt.

Kostnaderna för förslagets genomförande synas mig bliva tämligen obetydliga, åtminstone i jämförelse med de fördelar som vinnas. Det bleve väl nödvändigt att ersätta postverket, dock knappast i den omfattning som för dess bestyr med utbetalningar för riksförsäkringsanstalten eller pensionsförsäkringen. Såsom jag förut antytt, har jag icke tänkt mig någon ersättning till arbetsgivarna av de skäl jag ovan angivit. Kostnaderna till postverket torde för övrigt komma att uppvägas av en betydlig minskning i uppboordsverkens arbete med skatteindrivning. Mycket sannolikt är, att icke ringa minskning i utgifterna för indrivningsväsendet skall uppkomma. En del skatteindrivningsbefattningar torde kunna så småningom indragas. Åtminstone torde en i annat fall nödvändig ökning av dessa tjänster bli alldeles överflödig.

Såsom av vad jag ovan anfört framgår, har det av mig föreslagna

systemet rätt mycken likhet med införselinstitutet. Men det är fördelaktigare än detta. Dels verkar det betydligt smidigare; dels når det alla skattskyldiga, icke blott de mera fast anställda; dels ordnas skattebetalningen utan något mellanhavande med skatteindrivarna; dels underlättar det avsevärt själva skattebetalningen.

I skattebetalarens eget intresse torde ligga att väl förvara sin skattebok. Han vet, att han i annat fall löper risken att i en ny bok få börja om med sina skatteinsättningar. För att säkerställa sig bör han dock ha rätt att, så fort insättningarna motsvara skattebeloppet, mot uppvisande av sin skattebok å uppbördverket erhålla kvitto på sin skatt. Utan postavgift må han också ha rätt att insända sin skattebok, och bör honom sedan från uppbördverket tillställas kvitto.

Återstår en grupp arbetare, de som icke låtit sig mantalsskrivas och därför ingen skattebok erhållit. Det är ofta folk, som förtjäna bra med pengar, men lägga alla samhällslivets bördor på sina mera bofasta kamrater. Dessa kommer man aldrig åt vare sig genom utmätning eller införsel i lön. Genom det av mig föreslagna systemet skulle även dessa bringas att fullgöra sin skatteplikt mot samhället.

Dessa skulle icke heller få arbete utan att insättningar i skattebok gjordes också för dem. Man kunde exempelvis gå till väga på följande sätt. Om den arbetssökande förklarar sig icke innehava skattebok, antecknas hans namn i en dylik, som arbetsgivaren har till förvar. Då han icke är taxerad till något belopp, måste skattebeloppet *beräknas*. Denna beräkning, olika för olika yrken, skulle göras av socialstyrelsen och tillställas arbetsgivaren vid förfrågan från denne. Detta beräknade belopp skulle av arbetsgivaren antecknas i skatteboken. Sedan skulle man förfara såsom för andra skattebetalare.

Ett annat sätt, kanske något enklare, men kanske mera betungande, vore, att arbetaren, som icke hade skattebok, finge, sedan arbetsgivaren tillhandahållit honom en dylik, under hela året betala viss procent av sin lön i skatt.

Min övertygelse är, att om detta system fått verka några år, och den dittills försumlige skattebetalaren sett, att det nu icke längre vore möjligt att undandraga sig sin skatteplikt; att den skatt han på detta sätt finge erlägga vore högre än om han i vanlig ordning läte skriva sig och deklarera inkomst; samt att skattebetalning genom detta system icke vore så betungande som det enligt gamla systemet varit; han med stor beredvillighet skulle lämna in både mantalsuppgift och självdeklaration.

Naturligtvis inser jag, att vid närmare granskning av detta förslag ändring i många punkter skall befinnas nödvändig. Men jag är livligt övertygad om, att det i praktiken skulle visa sig smidigt och lätt genomförbart, att det skulle i hög grad befordra en ordentlig skattebetalning, samt att det skulle betydligt underlätta bördan med skattens erläggande.

På grund av vad jag sålunda anført får jag härmed vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes verkställa utredning angående skattebetalning genom skattemärken i skatteböcker och till riksdagen snarast möjligt inkomma med förslag i ämnet.

Stockholm den 20 januari 1919.

Ernst Klefbeck.
